

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat &
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
t.a.v. De Staatssecretaris van IenW en de Minister van LNV
Verstuurd via platformparticipatie.nl

Amsterdam, 12-04-2018

Betreft: Zienswijze Plastic Soup Foundation op het Ontwerp Mariene Strategie (deel 1) 2018-2024

Geachte mevrouw van Veldhoven, mevrouw Schouten,

Met dit schrijven maakt de Plastic Soup Foundation gebruik van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen op het ontwerp van de Mariene Strategie (deel 1) 2018-2024, specifiek betreffende descriptor 10 (D10-Zwerfvuil).

De Mariene Strategie beschrijft per descriptor in hoeverre het fingerende beleid bijdraagt aan het bereiken van de beoogde goede milieutoestand (GMT). U stelt dat “er geen twijfel is over de bijdrage van het ingezette beleid aan een ontwikkeling naar de goede milieutoestand” (p. 44), wijzende op een afname van het aantal afvalitems gevonden op het strand en een afname van de hoeveelheid plastic in de magen van de noordse stormvogel.

Er valt veel af te dingen op deze uitspraak. De GMT van de Noordzee wat betreft zwerfvuil is bij lange na niet bereikt, omdat effectieve aanvullende beleidsmaatregelen zijn uitgebleven. Hieronder zetten wij ons standpunt nader uiteen.

Top 10 afvalitems

In het ontwerp van de Beleidsnota Noordzee 2016-2021 is de top-10 van meest gevonden items op de Nederlandse referentiestranden vastgesteld en als uitgangspunt voor beleid genomen:

1. (plastic) netten en touw (visserij)
2. Stukken plastic en polystyreen (alle sectoren)
3. Plastic tassen
4. Plastic doppen en deksels
5. (plastic) chips- en snoepzakjes en lollystokjes (stranden)
6. Ballonnen, incl. sierlint, afsluiter en ventiel
7. Plastic drinkflessen
8. Hout < 50 cm (niet relevant)
9. Plastic flessen en verpakkingen voor voedsel incl. fast food
10. Plastic industriële verpakkingen en afdekmateriaal

Uitgaande van deze top-10 constateren wij het volgende:

1. In het ontwerp wordt niets specifiek vermeld over pluis, de plastic draden die de bodemvisserij gebruikt ter bescherming van sleepnetten. Dit bevreemdt ons aangezien pluis verreweg de grootste bijdrage levert aan het nummer 1 afvalitem in de Noordzee 'netten en touw'. De inspanningen binnen het project 'Vispluisvrij' zijn bemoedigend en verdienen verdere steun. Echter, tot op heden is voor pluis nog altijd geen geschikt alternatief beschikbaar. De overheid zou in onze ogen een stevigere regierol moeten nemen op dit onderwerp. Een Goede Milieutoestand bereiken in de Noordzee voor descriptor-10 is vrijwel onmogelijk zonder een duurzaam alternatief voor netbescherming. Wij verzoeken u dan ook om de ontwikkeling van een alternatief veel sterker aan te jagen door hier substantieel meer financiering en middelen voor beschikbaar te stellen en een datum vast te stellen waarop dit alternatief op het laatst door de sector ingevoerd moet zijn.
2. Stukken plastic en polystyreen. Geëxpandeerd polystyreen – beter bekend als piepschuim – komt gemakkelijk in het milieu terecht en brokkelt snel af in kleine stukjes. Terwijl het gebruik van polystyreen in de Verenigde Staten steeds meer onder druk komt te staan, is er in Nederland nog geen begin van beleid om toepassing te reduceren of te verbieden. De Plastic Soup Foundation maakt zich ernstig zorgen en vraagt de overheid op zowel polystyreen en stukken plastic, waarvan de herkomst vaak onbekend is, beleid te formuleren.
3. Het aandeel plastic tassen in het milieu is significant gereduceerd nadat de Europese Unie lidstaten verplichtte reductiemaatregelen te nemen. In Nederland is dat een verbod op de gratis plastic tas. Het succes van deze aanpak toont de relevantie aan om op gelijke wijze beleid te ontwikkelen voor andere single use plastics.
4. Plastic doppen en flessen worden in grote hoeveelheden aangetroffen op de Nederlandse stranden. Het aantal flessen en doppen is gemakkelijk effectief te reduceren door invoering van statiegeld op drankverpakkingen. Statiegeld voorkomt dat tot wel 6 miljoen plastic flesjes en doppen per jaar in zee belanden, zoals blijkt uit het recente rapport 'Kosten en effecten van statiegeld op kleine flesjes en blik', uitgevoerd in opdracht van het voormalige Ministerie van Infrastructuur en Milieu. In plaats van statiegeld invoeren heeft de Nederlandse regering het bedrijfsleven opnieuw de kans geboden om met een alternatief te komen voor statiegeld. Dit alternatief is op het moment van schrijven nog niet duidelijk, al vrezen wij dat het weer meer van hetzelfde recept zal zijn, te weten: meer bewustwording en meer opruimen. Wij maken ons ernstige zorgen dat een wezenlijke reductie van plastic flessen en doppen niet gehaald wordt aangezien een systematische bronaanpak ontbreekt.
5. Snoep-, snackverpakkingen (Out of Home). Er is onvoldoende overheidsbeleid specifiek op het terugdringen van eenmalige plastic verpakkingen die veelvuldig in zee belanden. De focus binnen de circulaire economie ligt hoofdzakelijk op het recyclen van grote volumes plastic huisvuil. Om lekkage van plastic snoep- en snackverpakkingen naar zee sterk te verminderen is in onze ogen beleid nodig dat de nadruk legt op het terugdringen van single use verpakkingen die specifiek buitenshuis geconsumeerd worden. Ook al zijn dit relatief kleine volumes, hier ligt echter wel het grootste risico op lekkage uit de keten en het ontstaan van plasticsoep. Alternatieven zoals het gebruik van andere verpakkingsmaterialen die veel beter afbreekbaar zijn dan plastics, of zelfs helemaal geen verpakkingen, moeten sterker worden gestimuleerd. Momenteel is echter een totaal andere trend zichtbaar, vrijwel alles wordt verpakt in plastic en andere materialen worden volledig uit de markt gedrukt.

6. Ballonnen en ballonlinten worden nog steeds veel op het strand aangetroffen. Nederland voert hiervoor een ontmoedigingsbeleid. Maatregelen worden echter aan lagere overheden overgelaten die deze naar eigen inzicht al dan niet kunnen nemen. Er is geen landelijk beleid. Zelfs de brandgevaarlijke wensballon wordt niet verboden. Mocht er al sprake zijn van een dalende trend, dan is dat met name te danken aan maatschappelijke druk en niet aan overheidsbeleid. Er is geen sprake van handhaving, terwijl elke opgelaten ballon direct bijdraagt aan zwerfvuil.

7. Zie doppen (4).

8. Hout. Niet van toepassing.

9. Plastic flessen en verpakkingen voor voedsel inclusief fast food. Er is nog geen begin van beleid om deze bron van vervuiling aan te pakken.

10. Plastic industriële verpakkingen en afdekmateriaal. Ook wat betreft dit afvalitem is er nog geen begin van beleid te constateren.

Pellets

Niet apart benoemd in de top 10 zijn industriële plastic pellets. Deze worden veelvuldig aangetroffen op stranden, maar met name in de buurt van plastic producerende- en plastic verwerkende bedrijven gaat het hier om hoge concentraties. Met name in de Westerschelde zijn door Plastic Soup Foundation hoge concentraties aangetroffen. Er bestaat geen overheidsbeleid om verspreiding van pellets in het maritieme milieu tegen te gaan. Kans op verspreiding van pellets bij overslag en productie is geen onderdeel van afgegeven milieuvergunningen, met als consequentie dat er niet wordt gecontroleerd en gehandhaafd op pelletverlies.

Conclusie top 10

Op p. 46 worden de maatregelen met betrekking tot descriptor 10 samengevat. Het betreft agendering, bewustwording, schoonmaakacties en green deals. Wat er niet bij wordt vermeld is dat de regeling om het gratis uitdelen van plastic tasje te verbieden de enige maatregel is met een wettelijke basis. Alle andere maatregelen zijn op basis van vrijwilligheid. Dat betekent dat er ook geen handhaving is. Het Nederlandse beleid om zwerfvuil terug te dringen laat veel te wensen over. Een GMT wordt sneller bereikt door het nemen van wettelijke maatregelen.

Microplastics

In het document wordt aandacht besteed aan microplastics. Terecht wordt gesteld dat het aannemelijk is dat het aandeel van microplastics in het zwerfvuil toe zal nemen als gevolg van afbraak (p. 44). Tegelijk wordt erkend dat er geen beleid is op het terugdringen van microplastics. Slechts wordt als maatregel vermindering van microplastics in cosmetica en schoonmaakmiddelen genoemd (p. 46). Microplastics worden weliswaar apart genoemd in het huidige Regeerakkoord, maar dit is nog niet omgezet in concrete wetgeving. Daarbij bestaat het gevaar dat een eventueel verbod uitsluitend betrekking heeft op het verbieden van plastic scrubdeeltjes en niet op de aanwezigheid van andere microplastics in verzorgings- en schoonmaakproducten. Een groot gemis in het ontwerp is dat geen enkele maatregel wordt genoemd of aangekondigd voor het terugdringen van microplastics in/uit met name: verf, textiel, kunstgras en autobanden.

Nanoplastics

Nanoplastics worden in het geheel niet benoemd in het document, terwijl zij potentieel de grootste bedreiging vormen voor een GMT. Nanoplastics kunnen hersenschade en gedragsafwijkingen bij vissen veroorzaken. Nanoplastics in algen worden gegeten door watervlooien die op hun beurt voedsel zijn voor vissen. Zo verplaatsen de minuscule plastic deeltjes zich door de gehele voedselketen.

Rivieren

Het ontwerp benadrukt (p. 44) dat speciale aandacht geboden is voor rivierafval en dat rivieren een grote bron van vervuiling zijn. Om vervolgens te constateren dat er een gebrek aan kennis bestaat en meer onderzoek nodig is. De Plastic Soup Foundation participeert samen met Stichting De Noordzee en IVN in het project Schone rivieren (www.schonerivieren.org) en de eerste zwerfvuil-tellingen onderstrepen dat we inderdaad te maken hebben met een bron van grote vervuiling. Er hoeft in principe niet meer kennis te worden gegenereerd alvorens maatregelen kunnen worden genomen.

Monitoring zwerfafval

In deel I staat dat de actuele verspreiding van zwerfvuil op de Noordzee wordt bijgehouden aan de hand van de OSPAR methode, waarbij op vier referentiestranden over een afstand van 100 meter al het afval wordt geregistreerd.

De vier referentiestranden mogen niet door het publiek worden schoongemaakt, maar wij verwachten dat dit wel gebeurt. Steeds meer mensen maken er een gewoonte van om afval van het strand te halen. Dat is een goede ontwikkeling. Maar ook de referentiestranden worden goedbedoeld opgeruimd, en verstoren dan de tellingen. In het ontwerp Mariene Strategie deel I staat niets over de kans dat de metingen worden vertekend door opruimen van afval door passanten, waardoor een veel te rooskleurig beeld ontstaat.

Het ontwerp stelt dat er een significante afname is gesignaleerd van plastics in de magen van noordse stormvogels gedurende de afgelopen 10 jaar die op de Nederlandse kust aanspoelden. Die afname is op zichzelf waar, maar de norm — dat ten hoogste 10% van de noordse stormvogels meer dan 0,1 gram plastic in de maag mag hebben — wordt daarmee nog niet gehaald. In de periode 2012-2016 bevatte 50% van de 169 geanalyseerde Nederlandse stormvogelmagen nog altijd meer dan 0,1 gram plastic.

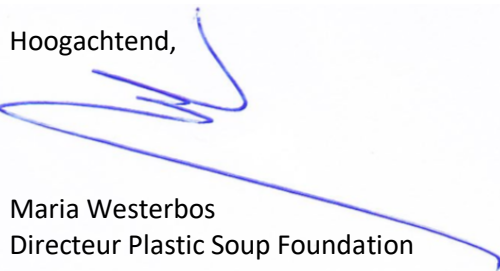
Ten aanzien van de zeebodem moet bij een GMT sprake zijn van een significante afname van de hoeveelheid afval. We kennen geen methode die dat meet op het Nederlandse deel van de Noordzee.

Algehele conclusie

Het ontwerp Mariene Strategie (deel 1) blinkt wat descriptor 10 betreft uit in een niet onderbouwde positieve verwachting van de toekomst. Een belangrijk uitgangspunt wordt op p. 26 verwoord: "Als voor negatieve effecten van menselijke activiteiten op het ecosysteem onvoldoende of onvolledig bewijs is, maar wel redelijke grond voor twijfel, past Nederland het voorzorgbeginsel toe." De Plastic Soup Foundation constateert dat het voorzorgbeginsel wat betreft het terugdringen van zwerfvuil via aanpak bij de bron nauwelijks wordt toegepast. Welbeschouwd is er tot nu toe slechts één wettelijke maatregel genomen, voortvloeiend bovendien uit een Europese verplichting, en die betreft het verbieden van de gratis lichtgewicht plastic tas. Maatregelen op basis van vrijwilligheid leveren (structureel) te weinig op en zonder wettelijke maatregelen zijn er geen sancties mogelijk.

Graag vernemen wij uw reactie op onze inbreng.

Hoogachtend,

Maria Westerbos
Directeur Plastic Soup Foundation